

Handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism

Bakgrund

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar om både offentliga verksamheter så som kommun, skola, fritidsverksamhet, socialtjänst, polis och säkerhetspolis samt aktörer inom civilsamhället så som idrottsföreningar, ungdomsorganisationer och religiösa samfund.

Våldsbejakande extremism handlar om att försöka uppnå ett ideologiskt mål genom våld, eller genom att understödja att andra använder våld. Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp som beskriver rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning, utan främjar våld för att uppnå ideologiska mål.

En individ som ägnar sig åt våldsbejakande extremism kan vara våldsbenägen, men kan också undvika att själv använda våld och koncentrera sig på att andra gör det. Våldet anses vara en legitim metod för att påverka samhället och demokratiska lösningar förkastas.

De inriktningar av våldsbejakande extremism som för närvarande förekommer i det svenska samhället är i huvudsak högerextremism inom vit makt-miljöer, vänsterextremism samt islamistisk extremism.

I arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism har Sverige valt att utse en nationell samordnare för att hålla ihop arbetet. Enligt direktiv, 2014:103, ska en särskild utredare i rollen som nationell samordnare förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Samordnaren ska även verka för att kunskapen om våldsbejakande extremism ökar och att förebyggande metoder utvecklas. I uppdraget ingår att stärka och stödja samverkan i arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism på nationell och lokal nivå, inrätta en referensgrupp för kunskaps- och informationsutbyte, stödja aktörer som identifierar problem med våldsbejakande extremism lokalt, och genomföra riktade utbildningsinsatser. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2016.

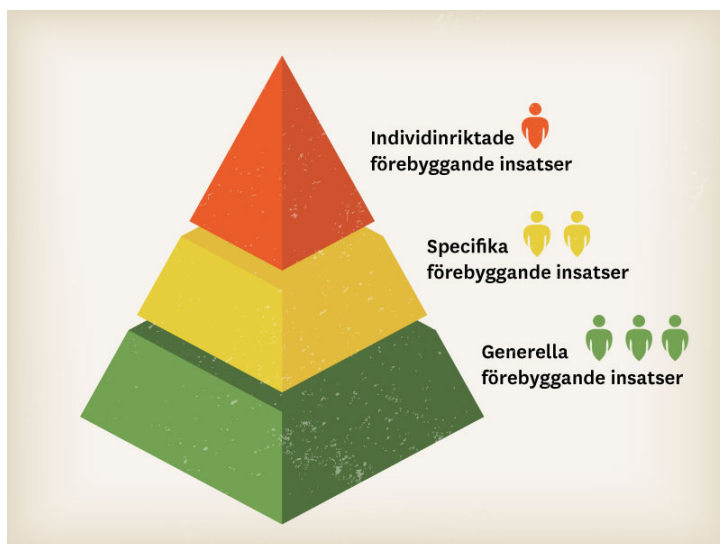
Utgångspunkter

En strategisk samordningsfunktion ska tillskapas. Den strategiska samordningsfunktionen ska beakta hur arbetet mot våldbejakande extremism kan inkluderas i kommunens samverkansöverenskommelse med polisen.

Personer som deltagit i våldsbejakande extremistisk verksamhet ska primärt hanteras av polisen och säkerhetspolisen. Den strategiska samverkansfunktionen ska därför etablera en särskild samverkan kring hanteringen av dessa personer.

Kommunen har ansvar för att arbeta förebyggande och med insatser som motverkar våldsbejakande extremism i samverkan med andra aktörer

Inriktning av det förebyggande arbetet

Generella förebyggande insatser:

En bred insats för alla barn och unga i samhället. När man arbetar med alla unga, inte bara specifika riskgrupper, kommer några ur riskgrupperna att fångas upp. Ett brett spektrum av yrkesverksamma inom t ex skola, fritids- och ungdomsverksamhet, förskola, hälsovård och föreningar bedriver ett generellt förebyggande arbete. Exempel Örebro kommun, det arbete som görs dagligen i förvaltningarna.

Specifika förebyggande insatser:

En mer målinriktad insats mot specifika problem eller unga i riskgrupper. Insatsen är resursorienterad och siktar på att erbjuda attraktiva alternativ. Skolpersonal, socialarbetare, poliser och andra som samverkar lokalt arbetar på den här nivån. Exempel Örebro kommun, Öreför.

Individeriktade förebyggande insatser

En insats som riktar sig mot den enskilda individen som har ett riskbeteende. Insatsen går ofta hand i hand med förebyggande insatser mot riskgrupper. Insatsen kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som t ex mentorer, stödpersoner, undervisningsstöd, praktikplats eller arbete. Pedagoger, socialarbetare, mentorer, personal inom psykiatri och sjukvård m fl. är exempel på yrkesgrupper som arbetar med enskilda unga. Exempel Örebro kommun, arbetet med sociala insatsgrupp. (Text och bild från <http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/metod/forebyggande-arbete/>)

Samverkan och samordning

Ett nära samarbete mellan myndigheter, organisationer och civilsamhället är av största vikt och det befintliga samarbetet ska utvecklas och fördjupas.

En strategisk samordningsfunktion för våldsbejakande extremism inrättas inom kommunledningskontorets säkerhetsavdelning. Uppdraget är att på en strategisk nivå leda och samordna arbetet mot våldsbejakande extremism och kunna ge stöd till förvaltningarna. Funktionen har uppdraget att på en övergripande nivå samordna arbetet internt och med externa parter, t.ex. polisen. Funktionen ska vara kontaktytan mot den nationella samordnaren. Samordningsfunktionen ska använda de befintliga förbyggande forum som finns men också vid behov tillskapa nya forum. Funktionen ska också aktivt delta i det internationella samarbetet som t.ex. RAN (Radicalisation Awareness Network) för att hämta och delge kunskap och erfarenheter med andra länder.

Uppdraget samordnas med uppdragen att svara för kommunens brottsförebyggande råd och kommunens drogförebyggande arbete. Den strategiska samordningsfunktionen för dessa tre områden kommer då att omfatta två tjänster.

Kommunens partnerskapsfunktion som finns i flera av kommunens bostadsområden har det operativa samordningsansvaret i respektive bostadsområde och ger stöd till övriga områden i kommunen. Partnerskapet ska samverka med de myndigheter och organisationer inom civilsamhället som finns i respektive område. Man ska också kunna ge stöd till verksamheterna i området.

Samtliga förvaltningar har inom sina respektive områden ett ansvar att arbeta med frågor kring våldsbejakande extremism. Förvaltningarna har också ett ansvar att tillse att tillräckliga resurser avsätts för det förebyggande arbetet. Arbetet mot våldsbejakande extremism är en del av det befintliga brottsförebyggande arbetet varför de normala systemen så långt möjligt ska användas.

Utbildning

Avgörande för ett framgångsrikt arbete är att kunskapsnivån inom området höjs. En utbildningsinsats behöver därför genomföras. I första hand är det personal i första linjen i kommunen som behöver utbildning såsom t.ex. lärare, förskollärare, fritidsgårdspersonal, personal inom socialförvaltningen m.fl.

På hemsidan <http://www.samordnarenmotextremism.se/> finns ett metodmaterial som heter Samtalskompassen. Utbildningsmaterialet innehåller kunskap om olika extremistmiljöer, stöd för dialog med unga samt stöd för samverkansgrupper ute i landet. Materialet syftar till att förebygga radikaliserings hos unga genom att, med hjälp av stödjande och förebyggande samtal, stärka ungas motståndskraft mot extrema budskap och erbjuda andra vägar till inflytande. Materialet inleds med att trycka på hur viktigt det är att inte se det förebyggande arbetet med att en ung människa dras in i våldbejakande extremism som något kortsiktigt arbete utan det kräver långsiktighet och empati. Det individuella riskbeteendet kan jämföras med motsvarande för kriminalitet eller missbruk. Det vill säga ett beteende som omedelbart eller på sikt kan medföra skador för en själv eller andra (sid.3, Samtalskompassen). Förebyggande arbete mot våldbejakande extremism är ett av flera perspektiv inom det brottförebyggande arbetet, vilket medför att man kan använda mycket av den kunskap som finns redan idag inom det brottförebyggande arbetet.

Partnerskap Örebro får i uppdrag att genomföra den initiala utbildningen i samverkan med polisen. Prioritering av personalgrupper ska göras tillsammans med förvaltningarna. I första hand ska utbildningen genomföras inom befintliga resurser. Till utbildningarna ska också prioriterade grupper inom de kommunala bolagen bjudas in. Prioritering av dessa grupper görs i samråd med bolagen. Eventuell resursförstärkning begärs genom den strategiska samordningsfunktionen.

Den strategiska samordningsfunktionen ansvarar för att ta fram en långsiktig plan för kompetensutvecklingen inom området.

Respektive förvaltning identifierar om det finns behov av vissa nyckelgrupper eller nyckelpersoner som behöver ha fördjupad utbildning.

Särskilda insatser

Gymnasieförvaltningen ingår inte i de samverkansforum som beskrivs under rubriken Inriktning av det förebyggande arbetet då de antingen är åldersspecifika såsom Öreför och Örefrö eller områdeskopplade så som Partnerskap Örebro och stadsdelutvecklingssamverkan.

Den befintliga verksamheten med elevstödjare har visat sig vara en viktig del i det förebyggande arbetet och ger eleverna möjlighet till mer vuxensamtal och vuxenstöd.

Gymnasieförvaltningen får i uppdrag att utveckla verksamheten med elevstödjare och att också se över möjligheterna till att få in flerspråkiga personer med kulturkompetens. Det är också viktigt att få in kvinnor som elevstödjare.

Stöd till föräldrar är en mycket viktig del i arbetet. Partnerskap Örebro ska i samverkan med socialtjänsten utveckla metoder för föräldrastöd.

Regeringen har genom ett tilläggsdirektiv gett den Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism uppdraget att utreda förutsättningarna för en pilotverksamhet med en nationell stödtelefon. En nationell stödtelefon kommer att inrättas under hösten med dit anhöriga, kommuner och organisationer kan vända sig för att få information, rådgivning och stöd. Den strategiska samordningsfunktionen ska ta fram förslag till hur kommunen ska samverka och koppla ihop sig med den nationella stödtelefonen.

Två kommuner i Danmark, Århus och Köpenhamn, nämns i diskussionerna om lyckade exempel i arbetet mot våldsbejakande extremism och då framförallt islamistisk extremism. Den strategiska samordningsfunktionen ska arrangera inhämtande av fördjupade kunskaper från hur man arbetar i dessa kommuner och eventuella andra lyckade exempel. Både när det gäller att förhindra personer att delta i våldbejakande verksamhet och att hantera personer som deltagit.

En viktig del i det förebyggande arbetet är att skapa goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar med bra skolor, attraktiva boenden, god fritid och möjligheter till vidareutbildning och sysselsättning. Här är kommunens arbete med stadsdelsutvecklingen en viktig del och därför behöver organisationer som finns inom arbetet med stadsdelsutvecklingen inkluderas i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Kunskapshus

För att utveckla det förebyggande arbetet och värna lokaldemokratien mot miljöer som använder våld som verktyg visar internationell erfarenhet från bland annat det danska ”Infohus” och nederländska ”Safehouse” att ett lokalt nav är en nödvändig förutsättning för att lyckas. Utifrån den samlade kunskapen har den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism påbörjat ett arbete att utveckla lokala Kunskapshus i syfte att stärka det förebyggande arbetet. Dessa Kunskapshus ska utgöra navet i det lokala arbetet mot det kollektiva våldet och dess konsekvenser. Kunskapshus behöver inte nödvändigtvis innebära inrättandet av ett fysiskt hus utan kan fungera som ett nätverksbaserat arbetssätt. Här samlas den kommunala expertisen för att effektivare möta utmaningarna i arbetet mot våldsbejakande extremism. Örebro kommun ska delta i det arbetet tillsammans med Stockholm, Göteborg och Borlänge kommuner.